

WAAROM DE EUROPESE UNIE GEEN LOPENDE ZAAK IS

De invloed van Europa groeide de voorbije jaren fors. De Unie regelt grote dossiers, maar ook details. Toch blijft Europa in onze politieke debatten buiten beeld, vindt **HENDRIK VOS**. Niet alleen vandaag, maar ook als de regering al lang gevormd is, wordt Europa als een lopende zaak beschouwd.

De franchisenemer van Europa

Vandaag en morgen vergadert Guy Verhofstadt in Lissabon met de Europese leiders. Eigenlijk had hij in juni al afscheid genomen van deze club, maar bij gebrek aan een opvolger vertegenwoordigt hij nog een allerlaatste keer het land. Om het af te leren. Hij zal mee beslissen over het Hervormingsverdrag: de grootste wijziging van de Europese spelregels sinds het Verdrag van Maastricht, vijftien jaar geleden. Vlaanderen probeert al 130 dagen om bevoegdheden los te peuteren uit de Belgische structuur, maar vanavond wordt in Lissabon afgesproken om minstens even belangrijke pakketten aan Europa te geven. Het Hervormingsverdrag zet onder meer de deur open voor een Europese regeling van kwesties als economische migratie en asielprocedures, nota bene het eerste punt waarover de Belgische onderhandelaars het eens werden. De bevoegdheidsoverdracht naar Europa wordt als een lopende zaak afgehandeld. Geen haan die kraait, geen leeuw die brult.

De vraag is of België anders zou onderhandelen als Yves Leterme premier zou zijn. We weten dat niet. Tijdens de campagne werd het hem nooit gevraagd. In een zeldzame Europa-speech vertelde Leterme het tegenovergestelde van wat in zijn partijprogramma stond. Het viel niemand op, en de aspirant-premier nog minst van al. In het laatste verkiezingsdebat vroeg de moderator aan de aftredende premier wat hij gemist had in de campagne. Europese kwesties, zei Verhofstadt, want uiteindelijk ben ik daar de helft van de tijd mee bezig.

Man bijt hond

Oeps. Dat zijn we tijdens de debatten dan toch even uit het oog verloren. Begrijp me niet verkeerd. Ik ben niet het zeurderige type dat verlangt naar doffe programma's in grijs decor met beredeneerde overpeinzingen betreffende stemgewichten of degressieve proportionaliteit inzake zetelverdeling. Dan zap ik naar *Temptation Island*. Maar *Bracke en Crabbé* of *De stemtest*, dat is prima televisie. Het uitgangspunt is dat politiek ergens over gaat. Dus moet dit gebracht worden op een manier die mensen aanspreekt. Uitstekend. Maar die lijn werd niet doorgetrokken. Ook Europa beïnvloedt het leven van mensen, door krijtlijnen te trekken en details te regelen. Roman Herzog, gewezen Duits president, becijferde dat tussen 1999 en 2004 84 procent van de Duitse wetten en besluiten zijn oorsprong in Europa had. Wie naar onze verkiezingsprogramma's keek, stond er nooit bij stil dat de Unie intussen 27 lidstaten telt, die méér over ons lot beslissen dan de mensen die we naar de Kamer stuurden. A propos, trouwe kijkers van *Man bijt Hond* kunnen intussen wél al die Europese lidstaten opsommen.

Vlaamse politiek in beeld brengen, is een dankbare stiel voor een journalist met wat talent. Men zet Karel De Gucht in een studio en kietelt tot er een straffe uitspraak komt over de lat en de buik. De zendwagen staat al gereed om naar Bart De Wever te rijden en hem in zijn tuin om repliek te vragen. Met wat geluk is er iemand die ons 'zwammen' noemt. Verontwaardiging alom. Op het einde van de week is er niets gebeurd, maar we kregen toch mooie televisie. Laat ons ernstig wezen, splitsing of geen splitsing van BHV, tenzij u fabrikant van T-shirts met leeuwenvlag bent, zal het uw of mijn leven niet grondig veranderen.

Franchise

Europa haalt niet zo vaak de voorpagina's. Het gaat nochtans ook ergens over. Eigenlijk is België min of meer een franchisenemer van Europa geworden. We discussiëren intern nog over de vraag of de diepvriesafdeling wat naar links of naar rechts kan. Er moet ook worden afgesproken waar het territorium van kassa één overgaat in dat van kassa twee en wie de microfoon mag bedienen om de verantwoordelijke voor groenten en fruit op te roepen. Dit is belangrijk en het moet geregeld worden. In één keer of, als men dat nuttig acht, in vier stappen en na raadpleging van een Comité van Wijzen.

Maar op dit eigenste moment onderhandelt de ontslagnemende premier in Lissabon met zijn collega's over de statuten van het moederbedrijf. Het heeft er

In Lissabon wordt alles in gereedheid gebracht voor de Europese Top. Op het programma staat het Hervormingsverdrag: de grootste wijziging van de Europese spelregels sinds het Verdrag van Maastricht, vijftien jaar geleden. © reuters

alle schijn naar dat met het Hervormingsverdrag de greep op de franchisenemers sterker wordt. De Britse populaire pers heeft het met veel gevoel voor dramatiek over 'de grootste bedreiging sinds Wereldoorlog II'. Bij ons gaat het al stoemelings voorbij.

Een koperen plakkaat

Journalisten zijn natuurlijk verstandige mensen. Zij hebben die studie van Herzog ook gelezen. Maar, zo wordt gemopperd, op Europa hebben wij toch geen greep. Europa is een beetje zoals God. Met enige regelmaat ontstaat er op ondoordringelijke wijze een wet, die vervolgens neerdaalt en waar we ons, waar mogelijk met enige flexibiliteit, naar schikken. De vergelijking gaat niet helemaal op. Het belangrijkste kenmerk van God is bijvoorbeeld dat hij onfeilbaar is, en dat geldt alvast niet voor Europa. Rond het Brusselse Schumanplein treft men ten andere weinig bijbelse schepselen aan. Men ziet er wel veel lobbyisten, regeringsvertegenwoordigers, parlementsliden en experts die duizenden netwerken bevolken. Europese politiek wordt gemaakt door mensen van vlees en bloed, en niet per se van goede wil. Als bedrijven of ngo's het nuttig vinden om te investeren in een kantoor in de Europawijk, annex koperen plakkaat aan de voordeur, dan is het omdat ze weten dat het verschil maakt.

Europese besluitvorming is een heel beïnvloedbaar proces. Ook wij kunnen meespelen, al betekent dat niet dat we onze slag altijd zullen thuishalen. Dat is in de nationale politiek niet anders. Als het Vlaams kartel straks een pallet suiker moet leveren in Wallonië,

dan wil dat niet zeggen dat het geen invloed had op wat er de voorbije maanden gebeurde.

Onhoorbaar en onzichtbaar

In Europa wordt lang nagedacht over wetsvoorstellen. Onderhandelaars bluffen en pokeren, bijten in het zand of halen hun slag thuis. Soms lukt het, soms niet. Het gaat over milieu en gezondheid, over energie en klimaat, over landbouw en over de post. En het heeft wel degelijk invloed op het leven van de mensen. De Vlaamse partijen in het Europees Parlement verschilden van mening over de liberalisering van de post, maar dat was ongeschikt voor een verkiezingsdebat. Weet er iemand hoe de Belgische minister stemde toen het dossier op tafel lag? Gaf het Belgische parlement instructies? Vroeg onze minister een uitzonderingspositie, zoals Grieken en Luxemburgers die kregen? Misschien wel. We weten het niet.

In het klimaatdossier trok België mee aan de kar. De Europese doelstellingen konden niet straf genoeg zijn. Vandaag vragen we aan Europa of wij uit de wind mogen staan. Per slot van rekening, zo blijkt nu, bedoelden we dat vooral andere landen energie moeten besparen. Deze ongerijmdheden zijn er vaak, als het over Europa gaat. Het valt slechts een handvol zondelingen op, meestal verstandige diplomaten die beroepshalve leerden zwijgen.

Het Hervormingsverdrag dat in Lissabon onderhandeld wordt, geeft Europa meer slagkracht en maakt de instellingen democratischer. Het Europees Parlement wint fors aan macht. Maar de Unie kan pas echt legitiem worden als er ook binnen de landen over gepraat wordt. Wij beschouwen Europa als een lopende zaak, niet alleen vandaag, maar ook als de regering al lang gevormd is. Het brengt ons in een schijnwereld, waarbij we niet alleen invloed, maar ook het zicht verliezen op wat onhoorbaar en onzichtbaar een cruciaal machtscentrum is geworden.

Hendrik Vos is politicoloog aan de Universiteit Gent